

Robert Fabbri

Vespasianus

Broederschap van de Kruising

Karakter Uitgevers B.V.

ROME, DECEMBER, 25 N.C.

‘Marcus Salvius Magnus, ik ben tot u gekomen in de hoop dat u, mijn beschermheer, het onrecht dat mij is aangedaan kunt rechtzetten. U bent nu drie jaar de *patronus* van de Zuid-Quirinale Kruispuntbroederschap en zult gemerkt hebben dat ik de niet onaanzienlijke bijdrage voor uw voortdurende bescherming steeds volledig en tijdig heb betaald. Wanneer u daarom vroeg heb ik informatie verschaft over mijn klanten. Ook heeft u altijd kosteloos gebruik mogen maken van mijn handelshuis, al heeft u die mogelijkheid nooit benut, naar ik meen omdat mijn waren niet naar uw smaak zijn.’

Magnus leunde achterover in zijn stoel. Zijn ellebogen rustten op de armleuningen en zijn handen had hij zodanig tegen elkaar gezet dat zijn wijsvingers tegen zijn lippen stonden en keek aandachtig naar de tengere man met het kastanjebruine haar die aan de andere kant van de tafel stond en nog meer voorbeelden aandroeg van zijn trouw aan de Zuid-Quirinale Kruispuntbroederschap van de Kruising, die bescherming bood aan iedere handelaar en bewoner van de zuidhelling van de Quirinaal. Hij droeg een tuniek van fijn linnen, bizar genoeg zonder riem, en had zijn lange, welige haardos in een paardenstaart gebonden: een enigszins excentrieke maar, als je ervan hield tenminste, niet onaantrekkelijke verschijning.

Hij liep tegen de veertig, maar zijn huid was zo glad als die van een jongedame en zat strak om zijn welgevormde jukbeenderen en kaken. Zijn zeegroene, door restjes koolzwart omlinjnde ogen glinsterden in het zachte licht van de olielampen en waren vochtig geworden van de rook uit de houtskoolstoof die het bedompte, lage kamertje verwarmde waarin Magnus zakendeed met de belangrijkste van zijn talrijke klanten. Door de dichte deur achter hem klonk het gedempte brullen, gillen en lachen van de beschonken gasten in de taverne daarachter.

Magnus had niet de behoefte om iets te horen wat hij al wist, namelijk dat deze man trouw was aan hem en zijn broeders. Hij vroeg zich af wat de man ertoe bracht daar zo op te hameren. Al had hij allang de conclusie getrokken dat de man hem na zijn betoog om een heel grote gunst ging vragen.

Servius, de raadsman en plaatsvervanger van Magnus, schoof ongeduldig in zijn stoel heen en weer en krabde op zijn hoofd, waar nog wat dun grijs haar op groeide. Magnus wierp een geergerde blik opzij, waarop Servius meteen stil ging zitten en met zijn knoestige hand over zijn rimpelige onderkin streek. Servius wist drommels goed dat een smekeling alle recht had om zijn verzoek tot bescherming, hoe langdradig dat wellicht ook was, neer te leggen bij de enige organisatie in Rome die de belangen van zijn stand behartigde.

‘En tot slot, ik sta altijd klaar om ten strijde te trekken tegen die indringers van naburige broederschappen,’ besloot de man – Magnus had een binnenpretje, want zag je het voor je, deze verwijfde man in een straatgevecht? –, ‘mochten zij een poging doen ons onze rechtmatige eigendommen af te nemen, zoals ze nog geen uur geleden hebben gedaan.’

Magnus trok zijn wenkbrauwen op en er schoof een donkere wolk over zijn gehavende bokseersgezicht, want dit was slecht nieuws. ‘Je bent beroofd, Terentius? Door wie?’

Terentius perste zijn lippen op elkaar en wilde bijna op de vloer spugen, toen hij zich realiseerde waar hij was. ‘Rivalen van de Vicus Patricius op de Viminaal.’

‘Wat hebben ze meegenomen?’

‘Twee jongens, en twee andere jongens hebben ze met messen bewerkt, een is heel ernstig gewond.’ Terentius sloeg zijn ogen neer en wees naar zijn kruis. ‘Als u begrijpt wat ik bedoel.’

Magnus huiverde en knikte bedachtzaam. ‘Ja, ik begrijp het. Terecht dat je naar mij toe bent gekomen. Wie zijn die rivalen?’

‘Het zijn geen burgers, ze zijn een paar jaar geleden uit het oosten gekomen.’

Magnus keek naar Servius in de hoop dat de onmetelijke kennis van zijn raadgever met betrekking tot de Romeinse onderwereld zich ook uitstreckte tot deze oosterlingen.

‘Albaniërs,’ lichtte Servius toe, ‘uit het koninkrijk Albania in het zuidoosten van de Kaukasus, tussen Armenia en Parthië, aan de Kaspische Zee. Dol op jongens, zoals veel van die barbaren uit het oosten.’

Magnus grijnsde. ‘Nou, dan zullen ze hier weinig te klagen hebben. Ik begrijp best waarom ze de concurrentieslag met jou zijn aangegaan, Terentius. Hebben ze al veel klanten van je afgepakt?’

Terentius keek naar de stoel die voor hem stond en toen weer naar Magnus, die knikte. Met een dankbare zucht ging hij zitten. Niet gewend om zo lang te staan, bedacht Magnus met een flauw glimlachje.

‘De eerste paar jaar was het geen probleem,’ zei Terentius en hij nam de wijnbeker aan die Servius hem aanbod. ‘Ze vormden geen bedreiging: matige kwaliteit voor weinig, vieze jongens die weinig zorg besteedden aan hun uiterlijk. Bovendien was hun huis meer dan een halve mijl bij mij vandaan. Maar de beperkte kwaliteit en dienstverlening werden gecompenseerd met een hoge omzetsnelheid.’

‘Snel erin en eruit, zogezegd?’

‘Wat? O, ja, dat bedoelt u. Nou, hun jongens moesten bikelen, dag en nacht, en ze verdienden dan ook een aardige duit, maar ik had nog steeds geen last van ze, omdat hun klanten uit de onderste lagen van de samenleving kwamen. De prominenten kwamen nog naar mij: senatoren, *equites* en officieren van de praetoriaanse garde, van wie sommigen zo nu en dan speciaal naar mij vragen.’ Terentius glimlachte verlegen en streek met zijn hand zijn haar glad.

‘Ik weet zeker dat een ervaren vakman zoals jij je klanten uitstekend bedient,’ merkte Servius op. In zijn halfdichte ogen was geen spoor van ironie te zien.

Terentius aanvaardde met een lichte hoofdbuiging het compliment. ‘Ik lever altijd waar voor het geld, en mijn jongens ook.’ Hij nipte aan zijn wijn. ‘Maar begin dit jaar zochten de Albaniërs het hogerop en gingen ze direct de concurrentie met mij aan, wat zij zich ondertussen ook konden veroorloven. Ze kochten een luxe onderkomen vlak bij de Porta Viminalis en zetten daar de beste jongens in die ze konden vinden.

Vorig jaar werd de opstand van Tacfarinas neergeslagen en als gevolg daarvan werden de slavenmarkten overspoeld met de verrukkelijkste jongens uit Afrika, en uiteraard wilde ik ook wat van deze bruine schoonheden in de wacht slepen.’

‘Natuurlijk,’ zei Magnus instemmend.

‘Maar mijn rivalen hadden hetzelfde idee en helaas hebben zij net als ik een goede smaak. Ik wilde het op een akkoordje met ze gooien, afspreken dat we niet tegen elkaar op zouden bieden, maar daar gingen ze niet op in. Zelfs niet voor de allerjongsten, die door ons worden opgeleid en bedreven zijn in het vak tegen de tijd dat ze in de puberteit komen. Voor die jongens kun je extra hoge prijzen rekenen. Ik kon moeilijk alle goede jongens laten schieten, daar zou mijn aanbod in de loop der jaren alleen maar mager van worden en dat van hen alleen

maar beter, wat niet bepaald goed is voor mijn reputatie. En dus betaalde ik voor de beste jongens veel te veel.'

'Wat onze vrienden uit Albania ongetwijfeld woest maakte,' merkte Magnus op.

'Inderdaad, maar desondanks bemachtigden ze een aanzienlijk aantal mooie, zij het veel te dure jongetjes, en omdat het kampement van de praetoriaanse garde net buiten de Porta Viminalis is, begon ik toch wat klanten te verliezen. Ik had geen andere keus dan iets van mijn prijs af te halen en met aanbiedingen te komen: twee voor de prijs van één, gratis eten en drinken op de tweede achtereenvolgende avond, dat soort dingen. Maar zij deden hetzelfde, en omdat we afgelopen jaar allebei torenhoge kosten hebben gehad, maken we elkaar langzaam maar zeker kapot, en ondertussen beginnen onze klanten ook door te krijgen dat er aan de deur flink wat ruimte is voor onderhandeling.'

Magnus schudde zijn hoofd, hij snapte het: als Terentius zonder nering kwam te zitten, zou de Zuid-Quirinale Kruispuntbroederschap een flink deel van haar inkomsten kwijtraaken. 'En nu hebben de Albaniërs hoger ingezet en proberen ze jou te verdrijven.'

'Mijn mannen wisten ze te verdrijven, maar mijn reputatie heeft grote schade opgelopen, want er waren aardig wat klanten toen we werden aangevallen.'

'Dus je wilt dat ik een financiële regeling treft met Sempronius, patronus van de West-Viminaal?'

De blik in de lichte ogen van Terentius verhardde. 'Nee, Magnus, daarvoor is het al te laat. Ik wil dat u mijn twee jongens terughaalt en die Albaniërs vernietigt. Ze allemaal een kopje kleiner maakt, en hun jongens ook. Ik betaal deze broederschap al jaren en heb daar recht op.'

Magnus keek naar Servius en haalde zijn schouders op. 'Daar heeft hij gelijk in, broeder, en los daarvan mag een dergelijke

aanval op ons terrein niet ongestraft blijven. Maar hoe krijgen we het voor elkaar zonder dat er oorlog komt?’

De raadsheer staaarde Terentius een poosje peinzend aan. ‘Zijn die Albaniërs goed beschermd?’

‘Ze hebben de beste bescherming die er is: de *vigiles*. Een van hun tribunen heeft de Albaniërs gebruikt om in een goed blaadje te komen bij de praetoriaanse garde. De *vigiles* zorgen ervoor dat er nooit problemen zijn bij het huis, en wanneer een officier in zijn eigen bed van de jongens wil genieten of een soortgelijke dienst wenst, brengen zij de jongens naar het kampement van de praetoriaanse garde en weer terug naar het huis.’

Magnus keek Terentius indringend aan en zoog de lucht door zijn tanden zijn mond in. ‘Je vraagt nogal wat. Als we het doen, krijgen we zowel de *vigiles* en de praetorianen als de broeders van de West-Viminaal achter ons aan.’

Er verscheen een kille grijns op het gezicht van Servius. ‘Precies, broeder. Als *wij* het doen. We moeten er dus voor zorgen dat het lijkt alsof wij het *niet* hebben gedaan.’

Magnus draaide zich langzaam naar zijn raadsheer, een zuinig lachje deed zijn lippen iets van elkaar komen. ‘Je hebt gelijk. Dan moeten we eerst die twee jongens van Terentius zien terug te halen en de kwestie op een deugdelijke manier oplossen, zodat iedereen denkt dat het wat ons betreft een gedane zaak is. Daarna kunnen we iemand de schuld in de schoenen schuiven.’

Terentius toonde met een hoofdbuiging zijn dankbaarheid. ‘Dank u, patronus.’

Servius keek peinzend naar zijn vingernagels. ‘En wie zal verantwoordelijk lijken voor de ondergang van de Albaniërs, broeder?’

‘Het moet een groep zijn die onaantastbaar is, maar die wel reden kan hebben voor zo’n actie. Mensen die de *vigiles* en de Garde net zozeer haten als zij door hen worden gehaat.’

Servius trok zijn wenkbrauwen op. ‘Uw oude kameraden?’

‘Precies. De stadscohort. Laten we morgen de hoofden van alle naburige broederschappen bij elkaar roepen.’

‘Dat lijkt me verstandig. En als blijk van onze goede wil moeten we een geschenk meenemen.’

‘Dan laat ik de organisatie verder aan u over, broeder.’

‘Ik verstuur dadelijk de uitnodigingen. Op de gebruikelijke tijd en plaats?’

‘Op de gebruikelijke tijd en plaats.’

Nick Brown

Het beleg

Strijder voor Rome

Karakter Uitgevers B.V.

I

Cassius Quintius Corbulo dreef zijn paard zachtjes naar de zijkant van de steeg, zodat ze allebei buiten het bereik van de felle ochtendzon kwamen. Hij zuchtte ongedurig, draaide in zijn zadel en liet zijn blik langs de rij mannen gaan.

Sommigen waren te paard, anderen te voet. Bij elkaar waren het er meer dan honderd, maar erg veel indruk maakten ze niet. Het waren hoofdzakelijk klerken, genisten en slaven. Het handjevol legionairs was voor het merendeel gewond en niet in staat om te vechten. Ze waren al maanden niet bevoorrad, geen enkele soldaat had een volledige uitrusting.

Cassius had hun namen en beroepen genoteerd. Ook hun leeftijd had hij opgenomen en drie keer gecontroleerd om er zeker van te zijn dat zijn vermoeden klopte: met zijn negentien jaar was hij de jongste in de colonne.

Spijtig genoeg voerde hij ook het bevel.

De steeg liep langs een ommuurd plein in het centrum van Nessara, een afgelegen stadje aan de rand van de Syrische woestijn. Tot vanochtend was daar een klein garnizoen gelegerd, dat nu was opgenomen in de colonne. Het complex was verwaarloosd en zou binnenkort worden verlaten, maar bevatte iets van grote waarde: een werkende bron. De Romeinen zouden pas vertrekken als elk vat, elke veldfles en elke kalebas was gevuld. Ze hadden een lange mars voor de boeg, en als het net zo zou gaan als afgelopen week, zouden ze die moeten afleggen in een zinderende, onverbiddelijke hitte.

‘Geef terug!’

Een Syriër rende achter een potige Romein aan die naar het einde

van de steeg liep. Zijn kraam stond tegenover Cassius; de man had onder een doorzakkende luifel een karig assortiment fruit uitgesteld.

De Romein draaide zich om. Het was Ammianus, de leider van het Nessara-garnizoen. Hij had geen militaire rang en was op grond van zijn leeftijd en dienstjaren bevelhebber geworden. Cassius had het de afgelopen twee dagen niet prettig gevonden om met de ordinaire Thraciër te moeten samenwerken. Hij was van oorsprong stalmeester en was niet geschikt om goed met mensen om te gaan. Met name de lokale bevolking moest het bij hem ontgelden.

In zijn hand hield hij een palmblad vol dadels.

‘Geef terug!’ herhaalde de eigenaar van de kraam, die van het Grieks was overschakeld op het gangbare Latijn.

‘Kijk aan,’ zei Ammianus met een spottend lachje, ‘een ontwikkelde boer. Maar niet zo ontwikkeld dat hij doorheeft dat hij soms beter z’n mond kan houden. Nu terug naar je kraam, of ik snijd je tong eraf!’

De Syriër was donker en gespierd. Hij ging in gevechtshouding tegenover Ammianus staan.

De andere legionairs keken belangstellend toe en dachten alleen nog maar aan het ophanden zijnde gevecht.

Aan de overkant stond een groep van zes lokale mannen. Ze keken toe, hoofden gebogen, opgewonden pratend. Het vertrek van de colonne betekende dat ze in ieder geval voorlopig verlost zouden zijn van hun Romeinse meesters. De meesten van hun landgenoten dienden in de hulptroepen van het Romeinse leger, anderen hadden gekozen voor het Palmyreense kamp.

Als er meer strijdbare mannen waren geweest, had Cassius zich misschien zorgen gemaakt over een opstand. Toch was hij nu op zijn hoede, met zo’n grote groep midden in de stad. Ammianus en de zijnen hadden weinig gedaan om de verhoudingen te verbeteren. De sfeer was erg gespannen, het kleinste incident kon volledig uit de hand lopen.

Cassius zuchtte nogmaals, klopte zijn paard op de nek, gleed uit zijn zadel en liep naar het ruziënde tweetal. De zeurende hoofdpijn die zich al de hele ochtend aan het opbouwen was, verergerde snel.

‘Wat is er aan de hand?’

‘Niets om u druk over te maken, centurion,’ antwoordde Ammianus met een glimlach.

Zoals altijd als hij zo werd aangesproken, voelde Cassius zich meteen ongemakkelijk. Technisch gesproken was hij helemaal geen centurion.

De Syriër begon een scheldkanonnade in zijn moedertaal, het Aramees. Cassius hield bezwerend zijn hand omhoog en bracht hem tot bedaren alvorens zich weer tot Ammianus te richten.

‘Misschien is het beter als u het fruit teruggeeft. Of het anders gewoon betaalt.’

‘Sinds wanneer moeten Romeinse soldaten de lokale bevolking gehoorzamen, heer?’

De andere legionairs mompelden en knikten.

Cassius’ bevelen waren sinds zijn komst naar Syria al zo vaak in twijfel getrokken, dat hij de tel kwijt was geraakt. De meeste soldaten hadden nog nooit zo’n jonge officier gezien. Ze waren gewend aan ervaren veteranen die op grond van hun dienstjaren waren bevorderd. Cassius was het zat om steeds opnieuw te moeten uitleggen dat het leger nu jonge, ontwikkelde mannen rekruteerde ter versterking van de strijdmacht in het oosten, die onder grote druk was komen te staan. Als hij geen streep op zijn tuniek, geen kam op zijn helm en geen getekend bevel had gehad, dacht hij soms, zou hij waarschijnlijk niets voor elkaar krijgen.

Cassius was van nature slank en met zijn lange, dunne armen en benen kon hij onmogelijk voor een oude man doorgaan. Zelfs de zware legeropleiding had hem nauwelijks steviger gemaakt, wat zijn onzekerheid alleen maar versterkte. Eigenlijk voelde hij zich een acteur die een rol speelde en zijn geringe toneelervaring moest compenseren met een tomeloze inzet.

Hij wees op de paarden.

‘Voor het geval u het nog niet had gemerkt, Ammianus, we staan op het punt te vertrekken. Of eigenlijk trekken we ons terug. Niet echt het moment om onze gastheren kwaad te maken.’

Cassius sprak Grieks, zodat iedereen begreep wat er gezegd werd. De meeste Syriërs kenden die taal goed genoeg om een gesprek te

volgen. Alleen degenen die regelmatig contact hadden met de Romeinen, pikten wat Latijn op.

‘Gastheren?’ Een van de legionairs lachte.

‘Ik ben hier nu bijna een jaar gelegerd, heer,’ vervolgde Ammianus, ‘en ik heb altijd genomen wat ik wilde.’

Plotseling stapte de Syriër naar voren om het fruit te grijpen. Cassius hield hem tegen.

‘Probeer het gerust nog een keer,’ zei Ammianus, wiens hand op de paardenzweep aan zijn riem rustte.

Een paar Romeinen joelden. Aan het einde van de steeg hadden zich meer lokale mensen verzameld, onder wie de mannen die eerst aan de overkant stonden.

Cassius voelde dat zijn schouder licht werd aangeraakt. Toen hij omkeek zag hij naast zich een grote legionair met een doorbloede doek om zijn arm. In zijn andere hand hield hij een glimmende, vijf voet lange werpspies vast.

‘Waarom laten we ze niet vechten, heer? Wij kunnen wel een verzetje gebruiken.’

Er klonk meer gejoel. Enkele Syriërs wrongen zich door de steeg. Een van de soldaten te paard spuugde vlak bij hun voeten in het zand.

‘Ga naar achteren,’ zei Cassius tegen de grote legionair. De man glimlachte minachtend en deed een stapje naar achteren.

‘Alle Romeinen kunnen doodvallen,’ zei de kraameigenaar met zijn kaken stijf op elkaar en zijn ogen strak op Ammianus gericht.

‘Jij moet nu je mond houden!’ beet Cassius hem toe.

‘Laat mij hem een lesje leren,’ stelde Ammianus voor. ‘Deze honden luisteren pas als je ze een aframmeling geeft.’

‘Ik wil met je vechten als je die loslaat,’ wierp de Syriër tegen, en hij knikte naar de zweep.

‘Je zegt het maar.’

De Romeinen joelden weer. De grote legionair klapte in zijn handen en zwaaide naar een andere man, die bij het einde van de steeg van zijn paard was gekomen.

‘Cinna! Kom snel, anders mis je het! Ik gok op de Syriër.’

De legionair lachte. Ammianus fronste zijn wenkbrauwen.

De brutale Syriërs drongen zich naar voren. Ze slingerden opmerkingen naar het hoofd van de langslopende Cinna. In het Aramees, maar onmiskenbaar spottend van toon.

‘Durf dat eens in het Grieks te zeggen!’ blafte Cinna.

Cassius’ hoofdpijn was ondertussen een groeiende, stekende bal boven zijn ogen geworden. De eerste zweetdruppels meldden zich op zijn hoofd en rug. Zijn vingers, die de bovenkant van zijn gordel omklemden, plakten op het gladde leer.

Hij wist dat hij iets moest doen.

‘Jij daar!’ schreeuwde hij, en hij wees naar Cinna. ‘Terug op je paard! Dat is een bevel!’

Na een korte aarzeling haalde de legionair zijn hand van zijn zwaardgevest en trok zich schoorvoetend terug. Twee anderen die waren afgestegen, klommen ook weer in het zadel.

‘En jij,’ zei Cassius over zijn linkerschouder, ‘mag hetzelfde doen.’

Cassius was langer dan de meeste legionairs, maar deze man stak zeker drie duimen boven hem uit. En hij was bonkig, met zwaar gespierde onderarmen waar de littekens kriskras overheen liepen.

Cassius wachtte en probeerde een onverstoorde indruk te maken.

De soldaat kwam niet in beweging.

‘Ik kan ook je naam noteren. Dan kun je je voorbereiden op een lang gesprek met je commandant na onze terugkeer in Antiochië.’

De legionair tikte zijn werp spies zacht tegen zijn schouder, maar koos ten slotte eieren voor zijn geld.

Cassius slaakte een zucht. Hij dacht even na, vond kennelijk een oplossing en wendde zich tot Ammianus.

‘En als ik die dadels nu eens betaal?’

Ammianus keek verbaasd, maar toen verscheen er een grijns op zijn gezicht. Cassius stelde zich voor dat hij aan een toekomstig drinkgelag dacht, of aan het sterke verhaal dat hij kon vertellen, over die centurion die hem geld gaf voor een middagmaal.

‘Ik vind het best, heer.’

Cassius’ hand verdween in het leren tasje aan zijn gordel en kwam weer tevoorschijn met een paar bronzen sestertiën. ‘Dit moet genoeg

zijn,' zei hij, en hij overhandigde de munten. De kraameigenaar keek tevreden, dit was veel meer dan de dadels waard waren. Terwijl hij zich terugspoedde naar zijn kraam gromden een paar legionairs afkeurend.

'Caesar schreef zelf over hoe belangrijk het is om een leger goed te voeden,' verkondigde Cassius luid. 'En het is mijn verantwoordelijkheid om ervoor te zorgen dat de belangrijkste individuen in onze groep goed te eten krijgen.' Toen, voordat Ammianus de kans had te reageren, griste hij het palmblad uit zijn hand, liep terug naar zijn paard en hield de dadels voor zijn bek. Luidruchtig verorberde het beest de vruchten.

Cassius keek de met stomheid geslagen Ammianus indringend aan en glimlachte vriendelijk.

De grote legionair reageerde als eerste en grinnikte om het zure gezicht van de Thraciër. Een paar andere soldaten volgden snel met een paar grappen ten koste van Ammianus. Toen begonnen de Syriërs ook te lachen en ineens was de spanning verdreven.

Cassius had niet partij gekozen voor de Syriër als Ammianus geliefder was geweest, maar de man had het over zichzelf afgeroepen. De Thraciër beende terug door de steeg, nog altijd tierend. Een paar stadsgenoten schreeuwden hem na. Cassius snelde op hen af.

'Zo is het genoeg,' zei hij kalm maar stellig. 'Loop maar gewoon door. Zo dadelijk vertrekken we.'

De menigte loste op. Cassius' oog bleef hangen bij een bevallig meisje met een amfoor. Ze had de gave bruine huid en blinkend witte tanden die hij overal in Syria tegenkwam. Hij staaarde iets te lang naar haar en besepte dat lokale mensen en legionairs naar hem keken.

'Schiet op!' schreeuwde hij naar niemand in het bijzonder, en hij voelde dat hij rood werd. Hij liep terug naar zijn paard en klom in het zadel, binnensmonds vloekend en zichzelf toesprekend dat hij zijn dierlijke instincten in bedwang moest houden. Juist zijn belangstelling voor het vrouwelijk schoon had hem in deze netelige situatie doen belanden.

'Een moment van zwakte', zo had hij het omschreven tegenover zijn vader. De goede man had zijn drinken en flirten steeds door de

vingers gezien, blij als hij was dat de studie van zijn enige zoon leek te vorderen. Cassius werkte in Ravenna aan een loopbaan als orator, in de hoop ooit te kunnen toetreden tot de fora van de hoofdstad.

Toen hij echter werd betrappt met een van de dienstmaagden van zijn tante (door zijn tante zelf, in haar villa, op het feest ter ere van haar vijftigste verjaardag), was dat voor zijn vader de druppel. Cassius wierp nog tegen dat het dienstmeisje 'er ook van had genoten', maar in de loop van de week kwam hij er tot zijn ontzetting achter dat zijn overredingskracht nog niet zo groot was als gedacht. Corbulo senior, een oud-militair, was tot de slotsom gekomen dat Cassius alleen door 'discipline, discipline en nog eens discipline' kon worden weggehouden van een spilziek, met uitspattingen bezaaid levenspad.

Cassius gooide er nog een vloek uit en wreef over zijn warme, pijnlijke voorhoofd. Nog steeds kon hij nauwelijks geloven dat zo'n kleine misstap hem hier had gebracht. In dit godvergeten oord, in een provincie die weldra ingelijfd zou worden, verstoken van beschaafd gezelschap en alle mooie dingen in het leven, omringd door barbaren, schurken en idioten.

Erger nog: als het aan zijn vader lag moest hij nog vijf jaar in het leger blijven.

Twee weken eerder had Cassius in de werkkamer van generaal Marcus Galenus Navio gestaan, de bevelhebber die was belast met de verdediging van Syria.

'Ah, een graanman dus?' zei de generaal, die aan zijn tafel het papyrusvel bestudeerde.

Cassius reageerde niet. Hij begon er genoeg van te krijgen, van die bijnaam voor de agenten van de Rijksveiligheidsdienst. De Dienst was als zelfstandige afdeling van het leger opgericht tijdens het bewind van keizer Domitianus. Aanvankelijk had de Dienst zich beziggehouden met de inkoop en distributie van graan voor de legioenen en zijn functionarissen hadden zich dan ook tot in alle hoeken van het rijk verspreid. Omdat ze overal in nauw contact stonden met de lokale bevolking, waren ze bij uitstek geschikt om Rome in te lichten over allerlei zaken. In de loop der jaren waren ze de 'ogen

en oren' van de keizer en zijn generale staf geworden. Maar de oorspronkelijke naam was gebleven.

De Dienst had zijn hoofdkwartier, in de wandelgangen ook wel het 'Vreemdelingenkamp' genoemd, in Rome. De meeste legioenen kregen meerdere functionarissen toegewezen, die zich soms nog met de inkoop van graan bezighielden, maar die ook konden fungeren als afgezanten, belastinginners, onderzoekers of spionnen.

Cassius had over zijn eerste standplaats vernomen via een officieel schrijven van het hoofd van de Dienst, Spurius Sestius Pulcher, de brief die Navio nu vasthield.

'U bent aan de jonge kant,' vervolgde de generaal. 'Meestal moet iemand eerst bewijzen dat hij een leugenachtige, konkelende, achterbakse valsaard is voordat hij gerekruteerd wordt voor het kamp.'

Cassius probeerde zijn gezicht in de plooi te houden. Hij wist dat de Dienst te lijden had van wat op zijn zachtst gezegd een omstreden reputatie was. Zijn vrienden hadden hem aangeraden deze post te weigeren. Mensen beweerden dat de Dienst door en door corrupt was, of dat je er onmogelijk goed kon functioneren omdat je loyaal moest zijn aan het hoofdkwartier, de plaatselijke gouverneurs én de legerleiding.

'Het is een nogal ongebruikelijke gang van zaken, heer, ik weet het. Mijn vader kon een post regelen die strookt met mijn ontwikkelingsniveau.'

Cassius vertelde maar niet dat zijn vader wekenlang door zijn moeder onder druk was gezet om een beroep te doen op mensen die hem iets schuldig waren en die haar zoon konden weghouden van het front.

De generaal grijsde. Cassius' oog viel op de dikke omrimpelde wallen onder zijn ogen. Navio had brede schouders en een kaarsrechte houding maar was veel te zwaar, en die extra massa paste totaal niet bij wat ooit een bijzonder fitte man moest zijn geweest. Boven zijn voorhoofd zat een grijs plukje dat door zijn terugtrekkende haarlijn vergeten leek te zijn.

'Nou ja, het is een post die beter past bij een beroeps crimineel dan bij een geleerde, tenzij de duistere kunsten van de diplomatie, spionage en moord ook deel uitmaakten van uw vorming.'

Terwijl Navio verder las, keek Cassius rond. Als je naging dat de generaal verantwoordelijk was voor de derde stad van het Romeinse Rijk, was zijn werkvertrek verrassend bescheiden. Behalve de tafel, waarachter zich een groot raam bevond waardoor het licht uitbundig naar binnen stroomde, waren er vier ongebruikte kandelaars, een verwaarloosde stoof en een kleed met gaten erin. Niets voor een gast om op te zitten. Cassius vroeg zich af of de generaal slechte ogen had. De korte brief kostte hem veel tijd.

‘Zoals u begrijpt, heer, verzoekt Pulcher om mijn plaatsing bij de hoogste functionaris van de Dienst in de provincie.’

Navio schoof de brief terzijde.

‘Ja, dat begrijp ik. Spijtig genoeg vindt die arrogante schoft zichzelf kennelijk te goed om mij op de hoogte te brengen van zijn activiteiten, laat staan dat hij mij eerst om toestemming vraagt.’

De generaal nam zes amandelen uit een schaalje op zijn tafel en spoelde die weg met een teug wijn.

‘Ik heb geen flauw benul waar hij is. Twee maanden geleden verdween hij naar de woestijn zonder mij te vertellen waarom. Overigens niet voor het eerst, kan ik u verzekeren. Gelukkig is er geen gebrek aan werk voor een jonge, rijzige officier als u.’

Cassius voelde op deze warme namiddag een rilling over zijn rug lopen. Het vooruitzicht om vijf jaar voor de Dienst te werken was al erg genoeg, maar een stationering bij een legioen in het veld was levensgevaarlijk.

‘U begrijpt wat hier gaande is?’ vroeg de generaal.

‘Jawel, heer. Er dreigt een opstand.’

‘Zo kun je het ook zien, ja. Feit is dat de Palmyrenen hier al jaren de overhand hebben. En je zult zien dat er in Antiochië evenveel mensen rondlopen die het vaandel van Zenobia willen hijsen als mensen die het vaandel van Claudius willen laten wapperen. Maar de koningin is te ver gegaan, ze lijkt nu met niets minder dan inlijving genoeg te nemen.’

‘We kunnen ervan uitgaan dat ze op de hoogte is van de problemen in Gallië. Om maar te zwijgen van de veldtocht tegen de Goten.’

‘Inderdaad. En dat dit voor haar dus het goede moment is om haar

positie veilig te stellen, nu de keizer in beslag wordt genomen door andere zaken.'

Navio stond op, wreef over zijn buik en slofte naar een grote, af-tandse kaart aan de muur. Hier en daar was er met houtskool en inkt op getekend. 'Kom hier. Laat me de scheidingslijn zien.'

Het duurde even voordat Cassius de goede lijn had gevonden, maar toen wees hij de scheiding tussen Syria Coele en Syria Phoenice aan.

'Dat is het. Fenicië viel eerst. Dat is de thuisbasis van de Palmyrenen. Er gingen een paar cohorten ten onder, dus ik trok de rest terug in enkele strategische nederzettingen in het noorden. Een paar daarvan werden ingenomen, maar ik vermoed dat de koningin wachtte op de val van Arabia, Palestina en Aegyptus alvorens een aanzienlijke troepenmacht in te zetten. Nu zijn ze gevallen, dus richt ze al haar pijlen op ons. De afgelopen weken zijn Apamea en wat kleinere steden gevallen. Het enige wat nog tussen haar en ons in staat, is wat over is van het Derde Legioen.'

De generaal trok met zijn vinger cirkels in een gebied ten zuidoosten van de hoofdstad.

'Een aantal kleine garnizoenen is verspreid over de steden hier. Dat zijn nu alleen nog wat genisten en klerken. Gewond ook nog. Ik wil dat ze verzameld en hiernaartoe gebracht worden. Het beleg van de stad kan al over een paar weken een feit zijn.'

Ondanks dit nare vooruitzicht was Cassius blij geweest dat hij een paar dagen in Antiochië kon blijven. De gedachte dat hij buiten de stadsmuren moest gaan, vervulde hem met afschuw.

De generaal zat alweer achter zijn tafel. Hij vulde een bronzen pen met inkt uit een pot en begon te schrijven op een papyrusvel. 'Ik schrijf de steden hier op. Ga zo snel mogelijk bij ze langs. Ik geef u een verkenner die u de weg kan wijzen. Als u nog vragen hebt, kunt u terecht bij mijn klerk.'

'Heer, u weet toch dat ik geen centurion ben, niet officieel tenminste? Ik ben nog niet ingedeeld bij een legioen.'

De generaal schreef gewoon verder. 'Hoe heet u?'

'Corbulo, heer.'

‘Corbulo, u hebt de tuniek en helm van een officier en u hebt de officiersopleiding voltooid, is het niet?’

Cassius knikte. Elke vervloekte proef of oefening die hij op de militaire academie in Ravenna gedaan had, stond hem nog levendig voor de geest. Hoewel hij uitmuntte in de theoretische vakken en de eindeloze marsen en zwemtochten had overleefd, was hij niet erg handig met het zwaard en werd hij herhaaldelijk omschreven als iemand ‘zonder natuurlijke leiderschapskwaliteiten’. De centurion van de academie had opgelucht geleden toen de brief van de Dienst binnenkwam.

‘Dat klopt, heer, maar men achtte mij geschikter voor de inlichtingendienst dan voor een legioen. Ik zou het zeer op prijs stellen als...’

‘En hebt u de eed afgelegd? Op Rome, het leger en de keizer?’

‘Jawel, heer, en het doet me natuurlijk deugd te dienen, maar...’

De generaal zette een punt achter het bevel. Hij rolde het vel slordig op en gaf het aan Cassius. ‘Ingerukt.’

‘Jawel, heer. Vergeef me, heer. Ik heb nog één vraag.’

De generaal was alweer onderweg naar zijn stoel. Hij draaide zich om en wierp Cassius een ongeduldige blik toe.

‘Heer, hoe moet ik mij presenteren aan de manschappen? Als het om mijn rang gaat, bedoel ik.’

‘Ze zullen ervan uitgaan dat u een centurion bent, en ik zie eigenlijk geen reden om hen van dat idee af te brengen.’

Cassius kon deze woorden niet uit zijn hoofd krijgen, zoals hij ook de schaamte die hij voelde als hij zijn officiershelm opzette, compleet met de felrode kam van paardenhaar, niet van zich af kon schudden. De helm was van ijzer, met een uitsteeksel dat zijn neus beschermde en drie hangende delen ter bescherming van zijn oren en nek. Hij was nog steeds niet gewend aan het gewicht, en hoewel zijn hoofdpijn aan het wegtrekken was, vloekte hij binnensmonds toen hij de riem om zijn kin aantrok. Hij haatte dat stomme ding, maar het was waarschijnlijk verstandig om voor de lokale bevolking de schijn op te houden. Hij kon hem afzetten als de colonne Nessara uit was.

Het was de laatste stad op de lijst van de generaal. Vijftig mijl van de hoofdstad. Met een beetje geluk zouden ze er drie dagen over doen. Cassius stond te popelen om te vertrekken. Hij had genoeg informatie gekregen van de soldaten en de lokale bevolking om te weten dat het niet lang zou duren eer de Palmyrenen deze streek vanuit het oosten onder de voet zouden lopen.

Eenmaal terug in Antiochië wilde hij die Abascantius vinden, de functie gaan vervullen die hem beloofd was en hopelijk niet meer in het veld terugkeren. Maar zoals hij onlangs ontdekt had, was het gevaarlijk om te ver vooruit te kijken. Hij moest nu eerst de colonne de stad uit zien te krijgen.

Rond het middaguur vertrokken ze. Cassius voorop, direct gevolgd door de legionairs te paard, met zijn tweeën naast elkaar. Daarachter de wagens met de voorraden en de gewonden. De achterhoede werd gevormd door de voetsoldaten en de plaatselijke hulptroepen.

Afgezien van het inmiddels verlaten Romeinse complex was Nes-sara weinig meer dan een groepje lage lemen huisjes. Ondanks de verwoesting die de oorlog had aangericht en de futloos makende zomerhitte ging alles zijn gangetje. Her en der dartelden groepjes kinderen, die hun spel alleen onderbraken om naar de voorbijkomende colonne te kijken. Handelaren, sommige met een kraam, andere slechts met een rieten mand, boden allerlei etenswaren aan: olijven, dadels, sinaasappels, citroenen, kip, geit en lam, dood of levend. Een man stond bij een keur aan blinkend gepoetste legerspullen, Romeins of lokaal. Er zat zelfs een reusachtige bijl uit een of ander noordelijk land bij.

Aan de rand van de stad kwam de colonne langs een groepje vrouwen die de was aan het ophangen waren, aan tussen woningen gespannen lijnen. Sommigen van hen stopten daarmee toen de colonne langskwam en meerdere ogen werden naar de opvallende aanvoerder getrokken.

Cassius viel al op vanwege zijn leeftijd en slanke gestalte, maar ook de rest van zijn uiterlijk trok de aandacht. Zijn familie kwam uit het verre noorden van Italië en net als zijn moeder en drie zussen had hij

lichtbruin haar en een lichte huid. Gelukkig had zijn moeder haar schoonheid aan hem doorgegeven en zijn opvallende verschijning had het altijd goed gedaan bij de vrouwen, om maar te zwijgen van de aantrekkingskracht die hij op flink wat mannen uitoefende. In het Oosten, onder de donkere mensen, had zijn verschijning een nog sterkere uitwerking.

Een van de jongere vrouwen boog over haar mand en voordat hij er erg in had staaarde Cassius naar de bolling van haar verrassend grote borsten. Toen ze weer omhoogkwam, viel haar blik op Cassius. Met haar hand op haar heup schonk ze hem een uitdagende glimlach.

Deze maakte snel plaats voor een frons toen een oudere vrouw, waarschijnlijk haar moeder, het meisje een tik achter op haar hoofd gaf. Ze trok het gewaad van haar dochter omhoog om haar meer te bedekken en duwde haar door de was naar achteren alvorens Cassius een dodelijke blik toe te werpen.

De verkenner die Cassius had meegekregen was een man genaamd Cotta, die aan de rand van de stad, bij een vervallen boerderij, stond te wachten op de colonne. Hij stapte uit de schaduw van een muur, draaide zijn paard naast zich en gaf een knikje.

‘Goedemorgen. Of is het al middag?’

Cassius wilde zich verontschuldigen, maar bedacht op tijd dat Romeinse officieren niet hun excuses aanbieden aan verkenners.

Cotta had dun grijs haar en een getekend gezicht met nobele trekken. Hij droeg de voor deze streken gebruikelijke witte kleding, alleen de traditionele mantelspeld gaf aan dat hij een Romein was.

‘Zullen we?’ zei Cassius, en hij wees naar de weg die voor hen lag. Het zand op de weg was iets donkerder en zo nu en dan lag aan de rand een rij stenen. Her en der in het landschap stonden wat taaie struiken en bomen. In de verte lagen de golvende heuvels die een terugkeer naar veiliger gebied aankondigden.

‘Ik dacht dat u misschien nog even wilde wachten,’ zei Cotta.

‘Waarop?’

‘Op de boodschapper.’

‘Welke boodschapper?’

Cotta wees naar de heuvels. Cassius en zijn legionairs staarden de heiige verte in. Ongeveer een mijl bij hen vandaan kwam juist een galopperende ruiter achter een bosje vandaan.

‘En als mijn oude ogen het goed zien,’ zei Cotta, ‘heeft hij een speer met een veer eraan.’

‘En wat wil dat zeggen?’

Cotta leek verbaasd dat Cassius dit niet wist.

‘De veer geeft aan dat iedereen ruim baan moet maken voor de boodschapper en hem indien nodig moet helpen. Hij heeft een dringende en belangrijke boodschap, een militair noodgeval.’

Cassius kneep zijn ogen samen. De boodschapper mocht dan voorovergebogen in zijn zadel zitten, hij hield wel degelijk een speer omhoog.

Cotta had gelijk. Er zat een veer aan.

Tim Severin

Zoon van het Noorden

Karakter Uitgevers B.V.

*

Het is met grote aarzeling en twijfel dat ik deze brief schrijf aan u, heilige en gezegende vader, abt Geraldus, om u enkele verontrustende feiten onder ogen te brengen die tot nu toe verborgen zijn gebleven, en u nederig om advies te vragen. Hierbij ben ik mij er voortdurend van bewust dat de hinderlagen van de duivel, met hun duizenden scherpe doornen en valstrikken, liggen te wachten op de voeten van de argeloze reiziger, en dat alleen Zijn genade ons kan behoeden voor dwalingen en de talloze valkuilen van het kwaad. Als u echter het document leest dat hierbij is ingesloten, zult u begrijpen waarom ik niet in staat was hierover andere leden van onze gemeenschap te consulteren zonder verbijstering en verwarring onder hen te zaaien. Want klaarblijkelijk hebben wij een adder aan onze boezem geklemd en was die man die wij als onze broeder in Christus beschouwden, de zogenaamde monnik Thangbrand, een oplichter en een giftige bron van het kwaad.

Geachte meester, u zult zich ongetwijfeld herinneren dat u mij, uw onwaardige dienaar, om een volledige en waarachtige inventaris hebt gevraagd van alle documenten en geschriften die onze abdij in bezit heeft. Als bibliothecaris van onze gemeenschap begon ik aan deze taak, zoals u mij had opgedragen, en tijdens mijn werkzaamheden ontdekte ik het eerdergenoemde manuscript, dat zonder enige merktekens lag verscholen tussen de andere boekwerken in onze verzameling heilige boeken. Het draagt geen zegel en het handschrift is welgevormd, duidelijk het werk van iemand die ervaring heeft met pen en inkt. Zodoende – moge u mij vergeven indien ik hiermee aanmatigend ben geweest – begon ik te

lezen in de verwachting een levensbeschrijving aan te treffen van een van de heiligen, zoals de gezegende Wilfrid, wiens stralende voorbeeld zo kundig werd vastgelegd door onze zo eminente voorganger, de monnik Eddius Stephanus.

Maar Gods wegen zijn ondoorgrondelijk. Ik trof in plaats daarvan een geschiedenis aan waarin ik vaak geen waarheid maar hypocrisie, geen abstinentie maar ontaardheid, en geen geloof maar heidense twijfels aantrof. Er is veel wat mijn begrip te boven gaat. Sommige stukken kan ik deels doorgronden en die probeer ik uit mijn gedachten te verdrijven door te bidden en te vasten. Maar er zijn ook passages – en die verontrusten mij nog het meest – over verre landen, in welks vruchtbare bodem het zaad van de waarheid ongetwijfeld tot ontkieming kan komen als het daar door de gelovigen, slechts vertrouwend op God en zijn genade, wordt verspreid.

Over de identiteit van de schrijver kan weinig twijfel bestaan. Enkele van de oudere leden van onze gemeenschap kunnen zich hem nog herinneren. Ik heb ze voorzichtig ondervraagd en kan op grond daarvan bevestigen dat hij al een oude man was toen hij bij ons kwam. Hij was gewond en had hulp nodig. Zijn eruditie en waardige houding overtuigden onze broeders ervan dat hij een monnik was. Maar in werkelijkheid getuigde dat slechts van zijn talent als doortrapte bedrieger, want het onderhavige werk bewijst de dwalingen zijns weegs en de valsheid van zijn hart. Niet voor niets wordt gezegd dat het voor een man die diep in de beerput der verleidingen is gevallen, erg moeilijk is weer zonder goddelijke genade aan de zonde te ontsnappen.

Ook ben ik te weten gekomen dat deze bedrieglijke Thangbrand vele uren zonder toezicht doorbracht in het scriptorium en daar lang en ijverig aan het schrijven was. Er werd hem schrijfgerei gegeven, want hij was een goede kopiïst met grote artistieke gaven, ook al was hij al oud en waren zijn ogen slecht. Juist door zijn werkhouding, diep gebogen over zijn geschriften, was het voor anderen moeilijk te zien wat hij schreef. Maar Satan zelf stuurde zijn vingers, want in plaats van vrome manuscripten was bij dit duistere en geheime werk aan het schrijven. Vanzelfsprekend heb ik onmiddellijk bevolen dat voortaan niemand zonder goede reden schrijfmateriaal krijgt. Of wat hij heeft geschreven godslasterlijk is of niet, daarover durf ik niet te oordelen. Ook weet ik niet of dit manuscript moet worden vernietigd, of dat het bewaard moet blijven omdat het zulke vreemde en merkwaaardige informatie bevat. Luidt een bekend gezegde niet: 'Een bereisd man heeft veel kennis, en een man met veel ervaring praat met gezond verstand'?

Helaas zijn er nog twee werken van zijn hand. Ik heb ze in bewaring genomen en vrees dat hij daarin zijn godslasterlijke en boosaardige geschiedenis voortzet. Deze twee delen heb ik, in afwachting van uw instructies, niet bestudeerd. Heilige vader, u kunt er gerust op zijn dat er verder geen enkel schriftsel van deze verdoemde bestaat. Ik heb de hele bibliotheek zorgvuldig doorzocht op andere sporen van deze valse monnik, die volkomen onverwacht en in het geheim ons klooster heeft verlaten, maar ik heb niets gevonden. Tot ik deze manuscripten ontdekte, verkeerde ik zelfs in de veronderstelling dat deze valse monnik ons had verlaten omdat hij oud, verward en seniel was. Ik verwachtte dat hij elk ogenblik door een barmhartig persoon zou worden teruggebracht, of dat ik te horen zou krijgen dat hij was overleden. Maar niets van dat alles gebeurde en uit zijn geschriften blijkt duidelijk dat het niet voor het eerst is dat hij als een dief in de nacht is verdwenen uit de omarming van een gemeenschap die hem in goed vertrouwen had opgenomen. Mogen zijn zonden vergeven worden.

Namens deze gemeenschap bid ik, geliefde meester, dat u ons deelgenoot maakt van uw inspirerende raadgevingen en dat de Almachtige u moge zegenen.

Æthelred

Koster en bibliothecaris

Geschreven in de maand oktober van het jaar onzes Heren duizendenzeventig

1

Ik moet heimelijk lachen om het geroddel in het refectorium. Aan de overkant van de Noordzee, in Bremen, heeft een monnik opdracht gekregen informatie te verzamelen voor de bisschop van Bremen-Hamburg. Hij heet Adam en moet zo veel mogelijk te weten zien te komen over de meest afgelegen landen en hun volkeren, zodat de christelijke kerk een overzicht van zulke onbekende gebieden krijgt, ook al is het onvolledig, zodat ze op een later tijdstip misschien kunnen worden bekeerd. Hij spreekt met reizigers en zeelieden, ondervraagt terugkerende pelgrims en uitheemse gezanten, maakt aantekeningen en stuurt vragenlijsten rond. Hij gaat zelfs op reis om onderzoek te doen. Als hij eens wist... Hier in dit klooster is iemand die hem minstens evenveel zou kunnen vertellen over die vreemde streken en merkwaardige gebeurtenissen als de beste ooggetuigen die hij zo ijverig aan een kruisverhoor onderwerpt.

Als ik niet over deze doortastende Duitser had horen praten, zou ik het niet erg hebben gevonden de laatste jaren van mijn leven door te brengen op deze slaapverwekkend rustige plek, waar ik nu, in mijn zeventigste jaar, ben aanbeland. Ik zou door zijn gegaan met het kopiëren van religieuze geschriften en het versieren van hoofdletters met ingewikkelde patronen waarvan mijn collega's denken dat ik ze ter meerdere eer en glorie van God maak. In werkelijkheid schep ik een heimelijk genoegen in de wetenschap dat deze sierkrullen en arabesken voortkomen uit het heidense verleden, dat mijn broeders veroordelen. In plaats daarvan heeft hun gekwebbel in de eetzaal me ertoe

aangezet een rustig hoekje op te zoeken in het scriptorium en een begin te maken met deze geheime geschiedenis van mijn leven en reizen. Hoe zouden mijn collega's reageren, zo vraag ik mij af, als ze erachter kwamen dat deze broeder die hier zo rustig leeft een van die gevreesde, barbaarse Noormannen is? Als ze alleen al aan een Noorman denken, lopen de rillingen hen over de rug. Als ze wisten dat de man die nu een monnikskap en pij draagt en bij hen woont ooit op een vikingschip voer, zouden ze terugdenken aan die smeekbede die ik in de kantlijn van een van hun oudere annalen las: 'Van de gesel der Noormannen, verlos ons, o Heer.'

Het vastleggen van mijn herinneringen is voor een oude man als ik ook een mooi tijdverdrijf. Anders zou ik alleen maar naar het spel van zon en schaduw op de bladzijde vóór mij zitten kijken, terwijl de andere kopiïsten achter mij over hun schrijftafels zaten gebogen. Aangezien dit geheime werk moet voorkomen dat ik mij ga vervelen, begin ik bij het begin en wel met gezwinde spoed, zoals mijn mentor, de *brithem*, mij meer dan een halve eeuw geleden leerde.

Mijn geboorte werd gekenmerkt door twee 'bijna's'. In de eerste plaats ben ik bijna, op een paar maanden na, in het nieuwe millennium geboren, dat jaar van rampspoed dat volgens velen, soms met onverholten genoegen, het einde van de wereld zou brengen, evenals het grote armageddon dat door de grimmige kerkvaders van de christenen was voorspeld. En ook was ik bijna de eerste van ons volk die werd geboren in dat verre land aan de overzijde van de westelijke oceaan, waarover zelfs nu nog zo weinig bekend is, afgezien van wat vage, onbetrouwbare geruchten. In die tijd stond dat land bekend als het Goede Vinland. Het lot bepaalde dat mijn pleegbroer de eer toekwam het eerste en misschien wel enige blanke kind te zijn dat op deze verre kust ter wereld kwam. Ikzelf daarentegen kan mij erop beroemen dat ik daar drie jaar heb doorgebracht en dat er bijna niemand van ons volk is die dat kan zeggen. Omdat ik nog zo jong was, hebben die drie jaren hun sporen nagelaten. Ik kan me levendig de enorme, stille wouden herinneren, net als het donkere water van de beken waarin de zilverkleurige zalmen schitterden. Ook zie ik het vreemde loopje van het hert met zijn brede gewei voor me, evenals die merkwaardige inboorlingen, die wij de Skraelings noemden. Ze hadden

spleetogen, waren erg lelijk en slaagden erin ons uiteindelijk te verdrijven.

Mijn eigen geboorteplaats was lang zo indrukwekkend niet. Birsay is een onbeduidend eiland vol duinen in de door de wind gegeselde eilandengroep voor de noordkust van Schotland die de monnik-geografen de Orcaden noemen. Toen ik mijn eerste kreet slaakte, woonde er slechts een paar honderd mensen in Birsay, verdeeld over een stuk of vijf langhuizen en plaggenhutten die verspreid lagen rond het enige grote gebouw, een grote, lange zaal die eruitzag als een boot op zijn kop. Het was een ontwerp waar ik in latere jaren erg aan zou wennen, en wel op enkele vreemde plekken. Dit was het huis van de Graaf van Orkney. De weduwe van de vorige graaf, Jarl Haakon, vertelde toen ik ongeveer vijftien jaar later een bezoek bracht aan diezelfde hal, onder welke omstandigheden ik was geboren. Ik wilde toen meer te weten komen over mijn moeder, die mij als een verschoppeling had achtergelaten toen ik nog maar nauwelijks kon lopen.

Volgens de weduwe was mijn geboorte geen feestelijke gebeurtenis geweest, omdat mijn moeder zichzelf te schande had gezet. Ik was een bastaard. Thorgunna, zo heette mijn moeder, was in de zomer van het jaar daarvoor plotseling in Birsay aangekomen met een koopvaarder uit Dublin. Ze bracht een indrukwekkende hoeveelheid persoonlijke bagage mee, maar kwam zonder ouders of echtgenoot en vertelde ook niets over de reden van haar komst. Dankzij haar vertoon van rijkdom en haar trotse houding werd ze hartelijk onthaald door Jarl Haakon en zijn familie, die haar opnamen in hun huis. Algauw deed het gerucht de ronde dat ze het ongeliefde kind was van een van onze opportunistische Noormannenleiders, die zijn geluk had beproefd in Ierland en daar met de dochter van een onbeduidende Ierse koning was getrouwd. Deze geruchten, zo vertelde de weduwe, waren grotendeels gebaseerd op Thorgunna's hooghartige houding en het feit dat het in Ierland stikte van de koninkjes en clanhoofden met grote ego's maar kleine geldbuidels, iets wat ik later als slaaf zelf ook zou ontdekken.

Thorgunna woonde de hele herfst en winter bij de graaf. Ze werd behandeld als een lid van de familie, alhoewel dat meer uit respect voor

haar omvang en sterke karakter was dan uit echte genegenheid. In de lente van het laatste jaar voor het millennium werd duidelijk dat ze zwanger was. Dit was sensationeel nieuws. Iedereen dacht dat Thor-gunna al te oud was om kinderen te krijgen. Net als de meeste vrouwen probeerde ze niets los te laten over haar leeftijd en bovendien waren de meeste mensen veel te bang voor haar om ernaar te vragen, al was het maar met een omweg. Op grond van haar uiterlijk dacht haast iedereen dat ze halverwege de vijftig was, en dat ze waarschijnlijk altijd al onvruchtbaar was geweest. Ze was zo breed van postuur dat haar zwangerschap pas in de zesde maand zichtbaar werd. Daardoor werd het verhaal overigens nog sensationeler. Nadat de mensen over hun eerste verbazing heen waren, zagen ze het als een bevestiging van wat boze tongen al de hele winter beweerden, namelijk dat ze aan toverkunsten deed. Hoe was het anders mogelijk dat een vrouw van haar leeftijd zwanger was? En hoe was het anders mogelijk, en dit was de kern van het verhaal, dat ze de vader ooit had kunnen verleiden?

‘Er bestond nooit enige twijfel over de vraag wie je vader was,’ vertelde de moeder van de graaf. ‘Veel andere vrouwen in het huishouden waren jaloers en rancuneus, want hij was erg knap en charmant, maar ook veel jonger dan je moeder. Niemand kon begrijpen hoe hij zich door haar had laten betoveren. Ze zeiden dat ze een liefdesdrankje had gebrouwen en dat door zijn eten had gemengd, of hem met een magische formule had betoverd, of dat ze hem in haar macht had dankzij het boze oog.’ Wat de roddelaars vooral dwarszat, was dat Thor-gunna noch haar minnaar hun affaire onder stoelen of banken stak. Ze zaten bij elkaar, staarden elkaar in de ogen en gingen ’s avonds openlijk naar hun eigen hoekje in het langhuis en sliepen dan onder dezelfde deken. ‘En wat mensen nog meer verbaasde, was dat je vader al binnen een week na haar aankomst stapelverliefd was op je moeder. Ze sloeg hem al aan de haak toen ze nog maar nauwelijks voet aan wal had gezet. Iemand zei dat hij een knap speeltje was waarmee de reuzin zich kon troosten.’

Wie was hij dan, die onweerstaanbare reiziger, mijn vader? Hij was een welvarende boer en visser die in de herfst met zijn schip het baaitje van Birsay binnen was gevaren, op de terugreis van Groenland, het

meest afgelegen Noordse gebied. Hij was de tweede zoon van de stichter van de kleine nederzetting in dat ijzige land, die maar met moeite het hoofd boven water kon houden. Zijn vader heette Eirik Rauda of 'Erik de Rode', (waar nodig zal ik een vertaling geven, want dankzij mijn vele reizen kan ik mij verstaanbaar maken in een groot aantal talen, en spreek ik sommige zelfs bijna vloeiend) en zelf heette hij Leif Eriksson, hoewel ik later hoorde dat er meer mensen waren die hem kenden als Leif de Gelukkige. Net als de meesten in zijn familie was hij een nogal eigenzinnige en stugge man met een sterk onafhankelijkheidsgevoel. Hij was groot en sterk en had een enorm uithoudingsvermogen; nuttige eigenschappen voor een kolonist, zeker als je ook nog hard kunt werken. Zijn gezicht was nogal mager (iets wat ik van hem heb geërfd) en had een breed voorhoofd, lichtblauwe ogen en een opvallende neus die tijdens een gevecht ooit was gebroken en daarna nooit rechtgezet. De meeste mensen vonden het moeilijk hem te weerstreven, en daar hadden ze gelijk in. Als hij eenmaal zijn besluit had genomen, was het nagenoeg onmogelijk hem op andere gedachten te brengen. Hoewel hij soms niet meer liet horen dan een botte, half gegromde weigering, was hij meestal hoffelijk en gereserveerd. Hij genoot veel respect en was in veel opzichten erg geliefd.

Leif was helemaal niet van plan geweest in Birsay te stoppen. Hij was onderweg van Groenland naar Noorwegen via de directe route ten zuiden van de Schapeneilanden, die wij Noormannen de Faeröer-eilanden noemen. Maar ondanks de tijd van het jaar was er veel mist en daarna een paar dagen tegenwind uit het oosten, zodat hij te veel naar het zuiden was afgedreven en per ongeluk bij de Orkney-eilanden terecht was gekomen. Hij wilde niet lang in Birsay blijven hangen, want hij was namens zijn vader op een belangrijke missie. Hij moest niet alleen Groenlandse handelswaren verkopen – de gebruikelijke robbenpelzen, walrushuiden, touwwerk van walrusleer, geweven stoffen, enkele vaten walvisolie en meer van dat soort dingen – maar vooral zijn vader vertegenwoordigen aan het Noorse hof, bij koning Olaf Tryggvason, wiens maniakale ijver om iedereen te bekeren tot de religie waarvan ik nu het saaie uniform draag, toen op het hoogtepunt verkeerde.

Het christendom, zo is mij tijdens mijn zeventig jaren opgevallen,

schept er altijd over op dat nederigheid en vreedzaamheid alle tegenslagen kunnen overwinnen en dat het woord van de Heer alleen door lijden en het geven van het goede voorbeeld kan worden verspreid. Maar ik heb ook gezien dat de meeste mensen in onze Noordse streken tot dit zogenaamde vreedzame geloof werden bekeerd onder bedreiging van het zwaard en de strijdbijl, ons lievelingswapen. Natuurlijk waren er wel echte martelaren voor het geloof in de Witte Christus, zoals ons volk deze religie aanvankelijk noemde. Een paar dwaze priesters lieten hun hoofd afhakken door lompe boeren in het achterland. Maar dat was niet uit religieuze overtuiging, maar omdat ze dronken waren en ruzie zochten. Het aantal christelijke martelaren was maar klein vergeleken bij het aantal mensen dat stierf omdat ze het oude geloof aanhingen. Koning Olaf bedreigde, intimideerde, koeioneerde en vermoordde iedereen die weigerde zich te bekeren, of daar te lang over deed. Voor deze mensen kwam de Blijde Boodschap in een stroom van bloed, zodat het geen verbazing mag wekken dat haast iedereen geloofde in de voorspelling dat het millennium weer een orgie van geweld zou brengen.

Maar ik dwaal af. Erik had zijn zoon Leif naar Noorwegen gestuurd om problemen te voorkomen. Zelfs tot het verre Groenland was het religieuze wapengekletter van koning Olaf doorgedrongen. De koning had al boodschappers naar de IJslanders gestuurd met de mededeling dat ze het nieuwe geloof moesten omarmen, en dat terwijl ze niet eens zijn onderdanen waren. De IJslanders waren bang dat koning Olaf de volgende keer een vloot zou sturen met gevaarlijkere overredingsmiddelen dan kruisbeelden. En als IJsland eenmaal was onderworpen, was Groenland nog maar een eitje. Een paar schepen met huurlingen waren genoeg om de kleine nederzetting moeiteloos onder de voet te lopen, Eriks familie te onteigenen en een nieuwe leider te installeren. Groenland zou worden opgeslokt en een Noors wingewest worden onder het mom van een bekering tot de Witte Christus. Leif had daarom opdracht grote belangstelling te tonen voor de nieuwe godsdienst. Dit was volkomen schijnheilig, want hij zou zijn hele leven de Oude Tradities blijven aanhangen. Hij moest zelfs vragen of er een priester naar Groenland kon worden gestuurd om de kolonisten te bekeren. Ik vermoed dat als er al een priester was ge-

vonden die deze taak op zich wilde nemen, Leif de geheime opdracht had die bemoeial bij de eerste de beste gelegenheid achter te laten op het een of andere strand.

Erik gaf zijn zoon ook opdracht bij koning Olaf voorzichtig zijn vogelvrijverklaring aan te kaarten. Erik was in IJsland vogelvrij verklaard omdat hij vroeger de neiging had meningsverschillen te beslechten met het scherp van zijn zwaard. Hij hoopte dat de bescherming van de Noorse koning zou voorkomen dat bepaalde wraakzuchtige IJslanders alsnog vergelding zouden zoeken. Leif had dus een nogal delicate opdracht. Om het zijn zoon wat makkelijker te maken, had Erik een in zijn ogen meesterlijke list verzonnen: een geschenk om de koning te vermurwen, in de vorm van een echte ijsbeer uit Groenland, als bijdrage aan de koninklijke menagerie.

Het arme beest was een jonge beer die de vorige lente door de kolonisten was gevonden toen hij half verhongerd rondreed op een smeltende ijsschots. De schots moet door een werveling in de zee-stromen zover van het pakijs zijn weggedreven dat de beer niet meer kon terugzwemmen. Tegen de tijd dat het dier werd gevonden, was het al zo verzwakt dat het geen verzet meer kon bieden tegen de jagers, die naar zehonden zochten. Ze vingden de beer in een net en namen hem mee naar huis. Erik dacht dat hij de vondeling wel kon gebruiken en daarom werd het onfortuinlijke dier zes maanden later weer in een net gestopt en onder in Leifs boot gestouwd. Toen ze Birsay in zicht kregen, was de ijsbeer al zo verzwakt dat iedereen dacht dat hij zou sterven. Het dier vormde voor Leif een uitstekend excuus om het grootste deel van de winter in Birsay te blijven rondhangen en de ijsbeer te laten aansterken op een dieet van verse haring. Helaas nodigde dit uit tot grappen. Zo werd gezegd dat de beer en mijn moeder, Thorgunna, niet alleen op elkaar leken wat betreft karakter en manier van lopen, maar ook wat betreft hun eetlust.

In april van het volgend jaar, toen er een gunstige westenwind was opgestoken die waarschijnlijk wel een aantal dagen zou blijven waaien, bevoorraadden Leif en zijn mannen trappelend van ongeduld hun schip. Ze dankten de graaf voor zijn gastvrijheid en waren bijna klaar om te vertrekken, toen Thorgunna Leif terzijde nam en voorstelde dat ze met hem mee zou gaan. Leif had hier niet veel zin in, want hij had

Thorgunna nooit verteld dat hij in Groenland al een vrouw had die deze aanwinst van overzee misschien niet met open armen zou ontvangen. 'Maar het alternatief is misschien nog minder aantrekkelijk,' zei Thorgunna. 'Ik ben zwanger van je, en het is zeker een jongen.' Leif vroeg zich net af hoe Thorgunna daar zo zeker van kon zijn toen ze verder sprak: 'Bij de eerste de beste gelegenheid zal ik hem naar je toe sturen.' Volgens Leif, die mij dit zelf vertelde toen ik elf jaar oud was en bij hem in Groenland woonde, toonde mijn moeder daarmee net zo weinig emotie als wanneer ze het over een nieuw hemd had gehad, dat ze zou maken en hem toesturen. Maar daarna toonde ze zich iets minder hard door toe te voegen: 'Uiteindelijk zal ik, als ik de kans krijg, proberen naar Groenland te gaan en je daar te vinden.'

Onder de omstandigheden gedroeg mijn vader zich heel fatsoenlijk. De avond voor hij uitvoer, gaf hij zijn indrukwekkende maîtresse een mooie, waterdichte Groenlandse mantel voor op zee, wat geld, een smalle armband van bijna zuiver goud en een gordel van Groenlands ivoor, gemaakt van walrustanden. Het was een gul gebaar en een grote teleurstelling voor de hellevegen die roddelden dat Thorgunna in de steek werd gelaten en haar verdiende loon kreeg. Leif zette zijn onderbroken reis voort, kwam al gauw in Noorwegen aan en maakte daar een goede indruk. Koning Olaf verwelkomde hem aan het hof, luisterde beleefd naar wat hij te zeggen had en liet hem, nadat hij hem bijna de hele zomer als gast bij de koninklijke huishouding had laten wonen, aan het begin van de herfst terug naar Groenland varen. De arme ijsbeer was een kortstondige sensatie. Hij oogstte veel bewondering en werd verwend, maar uiteindelijk naar de koninklijke kennels gestuurd, waar hij een of andere ziekte oppikte van de honden en stierf.

Ik kwam ter wereld rond de tijd dat de ijsbeer hem verliet. Later in mijn leven zei een sjamaan van het woudvolk in Permia, in de bevroren noordelijke wildernis, dat de geest van de stervende beer op het moment van mijn geboorte via een soort spirituele migratie naar mij was overgegaan. Ik hechtte er natuurlijk weinig geloof aan, maar de sjamaan was er heilig van overtuigd en behandelde mij daarom met groot respect, zelfs bijna ontzag, want de Permiërs beschouwen de beer als de machtigste geest die er is.

Wat er ook waar mag zijn van die transmigratie der geesten, er was verder niets bijzonders aan mijn geboorte op die zomerdag in het jaar dat mijn huidige collega's, die hier in al hun vroomheid om mij heen zitten, het jaar onzes Heren negenhonderdnegenennegentig noemen.

Jack Hight

Arend

Boek I van de Saladin-trilogie

Karakter Uitgevers B.V.

HOOFDSTUK I

Baalbek, maart 1148

Yoessoef zat op zijn paard. Er zaten rode vlekken op zijn bruine gezicht en zwaar hijgend probeerde hij weer op adem te komen. Hij had weer eens een aanval. Dan was het of de duivel zelf op zijn borstkas drukte en alle lucht uit zijn longen perste. En hoe sneller hij ademhaalde, hoe minder lucht hij kreeg. Zijn paard was na de laatste sprint alweer bijgekomen en knabbelde aan een paar grassprietten die op de een of andere manier wisten te overleven op het stoffige poloveld. Aan de andere kant van het veld speelden twee teams van twaalf jongens verder zonder hem. De hoeven van hun paarden wierpen grote stofwolken op terwijl ze bij de *kura* probeerden te komen, een bal van wilgenwortels. De jongens zwaaiden hun lange *mallets* hoog door de lucht in hun pogingen de *kura* te raken en hem in het doel te schieten, dat bestond uit twee half ingestorte Romeinse zuilen, de restanten van een reeds lang verdwenen bouwwerk. Honderd meter verderop rezen de dikke stadsmuren op van Baalbek, waarachter tientallen crèmekleurige zandstenen huizen rond een oude Romeinse tempel stonden, die zo groot was dat de stad erbij in het niet viel. Hoog boven dit alles verrees de ruige en met sneeuw bedekte top van de berg Tallat al Jawzani.

Yoessoef sloot zijn ogen en rustte uit op de nek van zijn paard. Hij dwong zichzelf rustig adem te halen. Hij probeerde niet te luisteren naar de kreten van de andere jongens en concentreerde zich op zijn snelle hartslag en de zoete, muskusachtige geur die opsteeg uit de manen van zijn paard. Geleidelijk kwam zijn ademhaling tot rust en werd zijn hartslag weer normaal.

‘Yoessoef!’ Yoessoef schoot met wijd open ogen overeind. De *kura* rolde stuiterend over de ruwe grond in zijn richting en een van zijn teamgenoten had hem gewaarschuwd. Toeran, de oudere halfbroer en tegenspeler van Yoessoef, had zich losgemaakt uit de mêlee en storm-

de achter de bal aan. Toeran was lang en zwaar, terwijl Yoessoef klein en mager was. Toeran was al twaalf en daarmee twee jaar ouder dan Yoessoef. Op zijn bovenlip waren de eerste snorharen al te zien. Zijn paard was groter en sneller, maar Yoessoef was dichterbij de bal. Hij zou er als eerste bij zijn.

Yoessoef tikte met de teugels en gaf zijn paard de sporen zodat het wegschoot in galop. Hij keek strak naar de kura en zwaaide zijn mallet hoog in de lucht. Hij zwaaide hem juist weer naar beneden om de bal te raken toen hij, vlak voor de hamer met de bal in contact kwam, een harde klap tegen zijn zij voelde. Toeran had het heft van zijn mallet tussen Yoessoefs ribben gestoken. Yoessoef verloor zijn evenwicht, moest zijn mallet loslaten en stortte uit het zadel. Op het moment dat hij de grond raakte, rolde hij door om de klap op te vangen, zoals hij had geleerd. Hij ging rechtop zitten en zag nog net hoe Toeran de kura in het andere doel schoot, dat ook uit twee hoge Romeinse zuilen bestond. Toeran juichte. Yoessoef kwam langzaam overeind, met een hand op zijn ribben. Hij sleepte zijn mallet achter zich aan en sjokte terug naar zijn paard, dat vijftig meter verderop nog wat gras had gevonden. Hij had nog maar een paar stappen gezet toen Toeran hem op hoge snelheid bijna omver reed. Toeran pakte Yoessoefs paard bij de teugels en bracht het naar hem terug.

‘Je moet wat beter oppassen, broertje,’ zei Toeran grijnzend terwijl hij Yoessoef de teugels gaf. ‘Een echte krijger blijft altijd bij zijn paard.’

‘Een echte krijger strijdt op een eervolle manier,’ mompelde Yoessoef toen hij weer in het zadel klom.

‘Wat zei je daar?’ vroeg Toeran, waarbij hij dreigend zijn mallet ophief. Zijn ogen hadden een gevaarlijke glans. Yoessoef vroeg zich af of hij weer hasjiesj had gerookt.

‘Niets.’

‘Weet je dat wel zeker, broertje?’ Yoessoef knikte. ‘Goed zo.’ Toeran reed in galop terug naar het middenveld, waar de andere jongens stonden te wachten. Yoessoef kwam achter hem aan.

‘Ik heb een idee!’ riep Toeran. Hij wees naar de bergen, in het oosten achter de stad. ‘We spelen door tot de zon achter de Tallat al Jawzani verdwijnt. De verliezers moeten de paarden van de winnaars verzorgen en de stallen uitmesten.’ De jongens in het team van Toeran, die allemaal ouder waren, juichten.

‘Dat is niet eerlijk!’ riep Selim, het jongere broertje van Yoessoef. Selim was pas acht jaar en was een perfecte combinatie van zijn twee oudere broers. Hij was lang, net als Toeran, maar slank en pezig als Yoessoef. ‘Jullie staan nu al twee punten voor.’ Selim schudde zijn hoofd en maakte aanstalten om weg te gaan.

‘Goed dan,’ riep Toeran hem na. ‘Wie het volgende doelpunt maakt, is de winnaar.’ Selim keerde zich om naar de anderen. ‘Maar de verliezers moeten een week lang de paarden van de winnaars verzorgen.’

Selim schudde weer zijn hoofd en stond op het punt wat te zeggen, maar Yoessoef was hem voor. ‘Dat is goed.’

De andere jongens in Yoessoefs team keken hem met grote ogen aan. Ze waren boos en verrast. Ze waren allemaal ouder dan Yoessoef, en allemaal Turken. Ze behoorden tot de militaire elite die de scepter zwaaide over de plaatselijke Arabieren. Twee jaar geleden, toen zijn vader nog gouverneur van Baalbek was, zouden de andere jongens Yoessoef nog hebben moeten gehoorzamen. Maar na de verovering van Baalbek door de emir van Damascus was Yoessoefs vader uit zijn functie gezet en hadden de jongens geen respect meer voor Yoessoef. Wanneer zijn familie van Damascus hierheen trok om wat er restte van hun landerijen te inspecteren, werd Yoessoef als een gewone Koerd beschouwd, een buitenstaander. De andere jongens luisterden naar Toeran omdat ze bang voor hem waren, maar voor Yoessoef was niemand bang.

‘Wacht!’ riep Haitham. Hij was de oudste jongen in Yoessoefs team, en lang en donker. Hij reed naar Yoessoef en greep hem zo hard bij de arm dat het pijn deed. ‘Wat doe je nou?’ siste hij. ‘We hebben nog nooit van ze gewonnen.’

De zoon van de plaatselijke emir, Khaldoen, legde een hand op Haithams schouder. ‘Rustig, Haitham.’ Hij wees naar de zon die als een grote, rode koperen schijf vlak boven de Tallat al Jawzani hing. ‘We hoeven maar eventjes vol te houden voor gelijkspel.’

Yoessoef schudde zijn hoofd. ‘Nee, we hebben nog maar heel eventjes om te winnen.’

Khaldoen grinnikte. ‘Jij valt best mee, voor een Koerd.’ Tegen Toeran zij hij: ‘We nemen de uitdaging aan.’

Toeran grijnsde. ‘Laten we dan snel beginnen.’ Hij hief zijn mallet hoog in de lucht en sloeg hem met een grote zwaai en een harde klap

tegen de kura, die stuiterend in de richting van de verweerde zuilen op Yoessoefs helft vloog. Iedereen schoot er meteen op af en dromde samen rond de bal. Yoessoef en Selim hielden zich afzijdig van het gedrang en reden rondjes om hun eigen doel te verdedigen. Zij hadden liever wat ruimte om zich heen, zodat hun ruiterkunsten beter tot hun recht kwamen. De andere jongens zeiden spottend dat Yoessoef bang was omdat hij zich niet in de mêlee rond de bal stortte. Ze zeiden dat hij niet dapper genoeg was, maar dat kon Yoessoef niets schelen, als hij maar won.

De menigte ruiters stormde heen en weer over het veld, dan weer dicht bij Yoessoef en het doel dat hij bewaakte, dan weer verder weg. Door de stofwolken die de paarden opwierpen kon niemand precies zien wat er gebeurde, maar duidelijk was wel dat Toeran de wedstrijd domineerde. Omdat hij de grootste was, kon hij anderen wegduwen en bij de bal komen. Yoessoef keek over de spelers heen naar de berg achter Baalbek. De zon raakte nu precies de top. De schaduwen over de stad werden langer en slokten de Romeinse tempel en de huizen eromheen op. De wedstrijd was bijna voorbij. Als hij wilde winnen, moest hij snel zijn.

Yoessoef richtte zijn aandacht net op tijd weer op de bal. Hij zag dat Toeran er te midden van de andere ruiters in slaagde de bal naar het doel links van Toeran te slaan. Yoessoef reageerde puur instinctief. Hij wendde zijn paard door met zijn knieën te drukken en schopte het in de flanken om het aan te sporen. Hij was precies op tijd bij de bal en blokkeerde hem met zijn mallet. Toerans overwinningsskreet stierf weg.

'Selim!' riep Yoessoef toen hij met zijn mallet de bal naar rechts sloeg, waar zijn broer reed. De andere jongens gingen allemaal achter de kura aan, maar Yoessoef reed naar de rechterflank van de meute. De bal bereikte Selim, die hem dwars over het veld en langs de andere ruiters naar Yoessoef sloeg, die daar als enige stond. De andere jongens keerden hun paarden, maar ze waren te laat. Er stond niemand tussen Yoessoef en het doel.

Yoessoef sloeg de kura over het veld en galoppeerde erachteraan. Hij was halverwege toen hij de bal bereikte. Zonder af te remmen sloeg hij hem met een grote zwaai en een harde klap in de richting van het doel. De achtervolgers lagen allemaal nog ver achter, behalve

Toeran. Hij was uitgelopen op de groep en haalde Yoessoef snel in. Er was iets vreemds aan de manier waarop hij reed. Hij hield zijn mallet op een merkwaardige manier vast en zijn blik was niet gericht op de kura, maar op Yoessoef. Yoessoef voelde een huivering van angst over zijn rug gaan toen hij zich realiseerde dat Toeran het op hem had gemunt.

Yoessoef was bijna bij de bal, maar hij kon het hoeftgetrappel van Toerans paard al horen. Hij trok zijn blik los van de kura en concentreerde zich op de mallet van Toeran. Zijn timing moest perfect zijn. Yoessoef hief zijn mallet op alsof hij tegen de kura wilde slaan, maar tegelijkertijd liet hij met zijn linkerhand de teugels los, greep de manen van zijn paard en haalde zijn linkervoet uit de stijgbeugel.

Toeran kwam steeds dichterbij. Even later kwam zijn mallet in beweging, met Yoessoefs hoofd als doelwit. Yoessoef liet zijn eigen mallet vallen en dook naar rechts. Hij slingerde zichzelf uit het zadel, maar bleef met één voet in de stijgbeugel hangen terwijl hij zich vasthield aan de manen van zijn paard. Toerans mallet kwam met een harde klap op het zadel. Yoessoef greep hem vast en trok zo hard als hij kon. Toeran was uit balans omdat hij Yoessoef had gemist. Hij liet de mallet los, maar hij was te laat. 'Ah!' riep hij terwijl hij uit het zadel gleed en te midden van een grote stofwolk op de grond viel.

Yoessoef slingerde zich weer overeind en liet zijn paard naast de kura tot stilstand komen. Hij keek achterom, langs de plek waar Toeran op de grond lag. De zon was nu bijna helemaal achter de berg weggezonden en wierp lange schaduwen over het speelveld. Yoessoef nam de mallet van Toeran en sloeg de kura met een harde klap het doel in.

'*Subhan'allah!*' riep hij. Halleluja! Ze hadden gewonnen. Yoessoef liet de mallet vallen en stak met een brede grijns op zijn gezicht zijn armen omhoog. Hij keerde zijn paard om zich door zijn teamgenoten te laten feliciteren, maar plotseling werd hij van achteren gegrepen en van zijn paard gesleurd. Hij landde met een harde klap op de grond en stootte zijn hoofd. Nog duizelig kwam hij overeind en het eerste wat hij zag was Toeran, die rood aangelopen en met gebalde vuisten tegenover hem stond.

'Valsspeler! Je hebt mijn mallet gepakt. Dat is tegen de regels!'

'En jij probeerde mij te slaan!' verdedigde Yoessoef zich.

‘Hoe waag je het mij te beschuldigen,’ gromde Toeran. Hij gaf Yoessoef zo’n harde duw dat die bijna naar achteren viel. ‘Jij speelde vals!’

De anderen waren er nu ook bij. Ze zaten nog op hun paarden en stonden in een cirkel rond Yoessoef en Toeran. ‘Laat hem met rust, Toeran!’ riep Khaldoen.

‘Maar hij speelde vals! Hij greep mijn mallet. Anders hadden we gewonnen.’

‘Prima,’ zei Khaldoen. ‘Dan verklaren we het doelpunt ongeldig. Niemand wint of verliest. Ben je nu tevreden?’

‘Ik ben pas tevreden als deze valsspeler voor mijn paard zorgt en z’n stal uitmest.’ Toeran keek naar de anderen in de cirkel. ‘En hetzelfde voor jullie doet.’

Er heerste nu een gespannen stilte en iedereen keek naar Yoessoef. ‘Ik heb niets verkeerd gedaan,’ zei hij kalm.

Toeran stak zijn kin naar voren en klikte met zijn tong om te laten merken dat hij het er niet mee eens was. ‘Je liegt, broertje.’ Hij kwam zo dichtbij staan dat Yoessoef de hete adem van zijn broer op zijn gezicht voelde. ‘Geef het toe. Jij hebt aan mijn mallet getrokken. Anders was ik nooit gevallen.’

Yoessoef keek naar de andere jongens en vervolgens weer naar Toeran. Ze keken elkaar recht in de ogen. ‘Op het slagveld gebeuren wel ergere dingen dan dat iemand je mallet pakt, Toeran. Een echte krijger blijft altijd bij zijn paard.’

Yoessoef was nog maar nauwelijks uitgesproken of Toerans vuist schoot naar voren en raakte hem recht in het gezicht. Hij zag witte vlekken voor zijn ogen. Yoessoef merkte opeens dat hij op de grond zat. Bloed stroomde uit zijn neus. Toeran stond over hem heen gebogen, nog steeds met gebalde vuisten en ontblote tanden. ‘O, wat ben je toch altijd slim, hè broertje?’ sneerde hij. ‘Voel je je nu nog steeds zo slim?’

Yoessoef voelde dat de andere jongens naar hem keken. Hij begon het weer benauwd te krijgen en probeerde het bekende paniekgevoel te onderdrukken. Langzaam klauterde hij overeind, maar hij stond nog maar nauwelijks of Toeran gaf hem een stomp in z’n maag waardoor hij dubbelklapte. Yoessoef hapte nu naar lucht. Hij kon nauwelijks ademhalen.

‘Zo is het welletjes, Toeran!’ riep Khaldoen.

‘Bemoei je er niet mee!’ snauwde Toeran. ‘Dit is iets tussen mij en mijn broer. Ik moet hem een lesje leren.’

Yoessoef kwam langzaam overeind terwijl hij met zijn hand langs zijn neus veegde. Hij zat vol bloed. Zijn borst ging heftig op en neer en hij hapte naar adem, maar er was geen redden meer aan. Hij had weer een aanval. Toch slaagde hij erin overeind te blijven en Toeran in de ogen te kijken. Toeran gaf hem weer een stomp, nu op zijn kaak. Yoessoef struikelde maar bleef koppig op twee benen staan. Hij zette zich schrap voor de volgende klap, maar die kwam niet. Toeran had zich omgedraaid. Net als de andere jongens keek hij naar een ruiter die van de stad naar ze toe reed. Yoessoef herkende de donkere en gedrongen man meteen. Het was Abaan, een van zijn vaders mamlukken, Turkse slaven die als kind werden gekocht en werden opgevoed tot soldaten. De jongens maakten ruimte om de man door te laten.

‘Wat gebeurt hier?’ vroeg Abaan op barse toon toen hij zijn paard bij Yoessoef en Toeran halt liet houden.

‘Hij is gevallen,’ zei Toeran en hij wees naar Yoessoef.

‘Echt waar?’ vroeg Abaan aan Yoessoef. Yoessoef knikte alleen. Als hij Toeran beschuldigde, zou hem nog meer ellende te wachten staan. Bovendien kende hij zijn vader. Hij zou zich weinig van Yoessoefs klachten aantrekken. ‘Goed dan,’ zei Abaan. ‘Jullie moeten onmiddellijk met mij mee terugkomen. Jij ook, Selim.’

Toeran en Yoessoef bestegen hun paarden en reden achter Abaan aan. Toeran kwam vlak naast Yoessoef rijden en fluisterde: ‘We maken dit later wel af, broertje.’

Yoessoef reed door de poort in de zware muur rond zijn huis en kwam in de stoffige voorhof. Voor hem stond het hoofdgebouw, een laag rechthoekig bouwwerk van bruine zandsteen. In de hal met koepel hingen brandende toortsen in houders om de invallende duisternis te verjagen. Yoessoef steeg af en ging met de anderen naar de stallen, die links tegen de muur lagen. Er stonden vier onbekende paarden die hun neuzen diep in de voederbak staken. Yoessoef zag hoe hongerig de paarden waren en trok de conclusie dat ze die dag een lange rit hadden gemaakt. Er was dus bezoek. Maar wie?

Yoessoef draaide zich om en volgde Toeran, Selim en Abaan.

Ze liepen door de koele, met rode tegels beklede hal. Yoessoef keek omhoog, net als altijd. Hoog boven hem was de binnenzijde van de koepel bedekt met blauwe tegels en ingelegd met gouden sterren. Precies onder het hoogste punt van de koepel stond een lage fontein, waaruit het water kabbelend door een kanaaltje in de vloer liep. Yoessoef en de anderen volgden het kanaaltje naar de binnenhof, die het middelpunt van het huis vormde. Langs de muren hingen brandende toortsen, waarvan het licht werd weerspiegeld door een vijver die over de hele lengte van de binnenplaats liep. Naast het spiegelgladde water waren twee mannen druk met elkaar in gesprek. Ze stonden met hun rug naar Yoessoef. De man rechts stond stram en kaarsrecht. Hij was klein en pezig met een door de zon getaande huid en kort haar dat grijs begon te worden. Yoessoef herkende hem onmiddellijk, want het was zijn vader, Najm ad-Din Ajjoeb. De andere man had een warrige bos zwart haar en hoewel hij niet veel langer was dan Yoessoefs vader, was hij veel zwaarder, tegen het dikke aan.

‘Uw zonen zijn er, heer,’ zei Abaan, waarna hij zich terugtrok.

De twee mannen draaiden zich om. Ajjoeb keek boos toen hij Yoessoefs bloedneus en dikke lip zag. De andere man had een rood gezicht met een afzichtelijk litteken over zijn melkwitte rechteroog. Toen hij de jongens zag, verscheen er een gulle lach op zijn gezicht en werden zijn scheefstaande tanden zichtbaar. Het was Yoessoefs oom Shirkoeh.

Yoessoef en Selim renden naar hem toe. Hij sloeg zijn dikke armen om ze heen, tilde ze op en kuste eerst Selim en daarna Yoessoef op beide wangen. ‘*Salaam ‘aleikum*, neefjes van mij,’ bromde Shirkoeh. Vrede zij met jullie.

‘*Wa ‘aleikum as-salaam*, oom,’ antwoordden Yoessoef en Selim, terwijl Shirkoeh ze weer op hun voeten zette.

Shirkoehs lach verdween op slag toen hij goed naar Yoessoef keek. ‘Wat is er met je gezicht gebeurd, jongen? Volgens mij is je neus gebroken.’

‘Een polowedstrijd.’

‘Aha, polo. En heb je gewonnen?’

Yoessoef lachte, ook al deed dat pijn aan zijn dikke lip. ‘Jazeker.’

‘Goed zo,’ zei Shirkoeh en hij kneep hem in de schouder.

Toeran kwam nu naar voren. 'Ablan wa-Sablan, oom.' De twee kusten elkaar driemaal op de wangen, zoals gebruikelijk tussen volwassen familieleden. 'Ik ben blij u te zien.'

'En ik ben blij jullie te zien, jullie allemaal,' antwoordde Shirkoeh. 'Het is alweer veel te lang geleden.'

'Ga nu naar de stallen en verzorg jullie paarden,' commandeerde Ajjoeb zijn zonen. 'Jullie oom en ik hebben ernstige zaken te bespreken.'

'Ja, vader,' antwoordde Yoessoef, net als zijn broers.

'Ik zie jullie vanavond bij het eten!' riep Shirkoeh ze na terwijl de jongens haastig de binnenhof verlieten.

De drie jongens kwamen bij de hal, maar liepen niet door naar de stallen. In plaats daarvan sloeg Toeran rechts af en opende de deur naar de woonverblijven.

'Waar ga je heen?' vroeg Selim. 'En de paarden dan?'

'De paarden komen later wel, Selim,' zei Yoessoef.

'Nadat we gehoord hebben waarover ze praten,' voegde Toeran daaraan toe.

Yoessoef deed de deur achter zich dicht en stilletjes haastten de drie zich door de hal, langs de slaapkamers en de kamer met het grote weefgetouw waarop een half afgemaakt tapijt was gespannen. Ze sloegen de hoek om en liepen zo snel ze konden door een andere gang naar een zware, houten deur. Hij stond al op een kiertje. Toeran duwde hem open en de drie jongens betraden een donkere kamer. Tegen de achtermuur lagen honderden afgeschoren schapenvachten vijf rijen dik opgestapeld. De kamer was doordrongen van hun muskusachtige geur. Deze wol was de jaarlijkse schatting van de vazallen van Yoessoefs vader en was hier opgeslagen tot hij kon worden bewerkt of verkocht, of naar Aleppo kon worden gestuurd, naar hun vaders leenheer, Noer ad-Din. De wol kwam bijna tot aan het plafond en aan het verste uiteinde van de stapel, recht tegenover de deur, waren met enige moeite twee witte voetzolen te zien.

'Wie is daar?' vroeg Toeran.

De voeten verdwenen en een seconde later kwam een gezicht tevoorschijn. Het was hun zuster Zimat. Ze was met dertien jaar de oudste van hen allemaal en al een echte vrouw. Zimat was erg mooi en dat

wist ze. Haar huid was smetteloos en had de kleur van goud zand. Ze had lang, ravenzwart haar en schitterend witte tanden die goed te zien waren nu ze lachte. 'Ik ben het,' fluisterde ze. 'Ik heb meegeluisterd.'

'Jij hoort hier niet,' zei Toeran. 'Ga weg!'

Zimat verroerde zich niet. 'Stil jij, dikke os!' siste ze hem toe. 'Straks horen ze je nog.'

'Dit soort dingen gaan vrouwen niks aan,' mopperde Toeran terwijl hij naast haar op de stapel klom. Yoessoef zag dat Toeran veel dichterbij zijn zus ging liggen dan nodig was en zich tegen haar aandrukte. Zimat wierp hem een waarschuwend blik toe en schoof weg. Yoessoef klom nu ook omhoog. De ruwe wol schuurde over zijn gezicht en armen toen hij zich omhoogtrok. Eenmaal boven kroop hij naar voren in de lage ruimte tussen de wol en het plafond en ging aan de andere kant van Zimat liggen. Ze had de luiken voor het raam een stukje opgeduwd, maar Yoessoef kon alleen een smal strookje van de vijver in de binnenhof zien, en het flakkerende licht van de toortsen dat erin werd weerspiegeld. Hij kon de stemmen van zijn vader en oom horen, maar ze waren te ver weg om te horen wat ze zeiden.

'Waar hebben ze het over?' vroeg hij aan Zimat.

'Over een of andere koning,' fluisterde ze. 'Uit een land dat Frankrijk heet.'

'Dat is het koninkrijk der Franken!' zei Yoessoef. 'Aan de andere kant van de zee.'

'Wie zijn de Franken?' vroeg Selim terwijl hij naast Yoessoef ging liggen.

Zimat rolde met haar ogen. 'Weet je dan helemaal niets? Dat zijn monsters die aan de andere kant van de zee wonen. Bloeddorstige wilden, die kinderen zoals jij opeten!'

'Stil,' zei Toeran. 'Ze komen dichterbij.'

Yoessoef spitste zijn oren. Hij hoorde zijn vader praten. 'Wanneer landen ze, en waar?'

'In Akko en Antiochië,' zei Shirkoeh. De twee mannen bleven staan en Yoessoef kon door de kier hun achterhoofden zien. 'Maar wanneer, dat weet ik niet. Misschien zijn ze zelfs al geland.'

'Hoeveel zijn het er?'

'Duizenden. Genoeg om Damascus te veroveren, en misschien zelfs Aleppo.'

‘Allah behoeve ons,’ zei Yoessoefs vader. ‘Mijn huis en bijna al mijn bezittingen zijn in Damascus. En als Aleppo valt en onze heer Noer ad-Din wordt verslagen, zijn we verloren. We hebben al twee huizen moeten verlaten, broeder. Waar moeten we dan heen?’

‘Zover zal het niet komen, *insjallah*.’

‘Als God het wil?’ vroeg Ajjoeb. ‘God heeft me al de rug toegekeerd op de dag dat Baalbek viel.’

‘Pas op je woorden, broeder. Dat is godslastering.’

De twee mannen zwegen even, maar toen hernam Shirkoeh het woord. ‘De kruistocht levert grote gevaren op, maar het is ook een kans. Noer ad-Din heeft een opdracht voor je. Als je slaagt, kom je weer bij hem in de gunst.’

‘Ik ben een en al oor, broeder. Spreek op.’

‘Ons volk is onderling verdeeld. De Fatimiden in Egypte zijn in conflict met het Abbassidenkalifaat in Bagdad. De Seltsjoeken bedreigen onze heer vanuit het noorden, terwijl emir Oenoer in Damascus een verbond heeft gesloten met de Franken. De christenen hebben onze onderlinge verdeeldheid uitgebuit om hun eigen koninkrijk te vestigen, maar als we onze rijken sluiten kunnen ze ons niet verslaan. Dankzij deze kruistocht kunnen we weer een eenheid worden. Noer ad-Din wil dat je naar Oenoer gaat en hem vertelt wat ik jou heb verteld. Haal hem ertoe over een verbond met onze heer te sluiten.’

‘Ik zal gaan, maar ik geloof niet dat Oenoer zal luisteren.’

‘Dat zal hij wel als de Franken oprukken naar zijn stad. Angst zal hem onze kant doen kiezen.’

‘Insjallah.’

‘Insjallah,’ herhaalde Shirkoeh. ‘Je moet Toeran en Yoessoef meenemen. Het is tijd dat ze kennismaken met de wereld.’

‘Toeran wel ja, maar Yoessoef is nog te jong.’

‘Misschien, maar hij heeft iets speciaals.’

‘Yoessoef?’ zei Ajjoeb schamper. ‘Hij heeft last van toevallen. Hij zal nooit een echte krijger worden.’

‘Wees daar maar niet zo zeker van.’

Yoessoef kon de rest niet verstaan, want Ajjoeb en Shirkoeh waren verder gelopen en hun stemmen vervaagden.

‘Heb je dat gehoord?’ vroeg Toeran met stralende ogen. ‘Duizenden Franken. Er komt oorlog! En ik mag mee!’

‘Ik heb het gehoord,’ antwoordde Yoessoef. ‘Vader zei dat Damascus misschien zal vallen.’

‘Je bent toch niet bang, broertje?’ vroeg Toeran op treiterende toon. Hij haalde overdreven diep adem om een van Yoessoefs toevallen na te doen. ‘Ik ben zo bang...’ – hijg – ‘... dat die enge Franken...’ – hijg – ‘... me zullen pakken.’

‘Hou op!’ commandeerde Zimat. ‘Doe niet zo kinderachtig, Toeran.’

‘Zimat!’ Het was hun moeder die riep. ‘Waar ben je? Je moet in de *mishmishiyya* roeren.’

‘Ik moet gaan.’ Zimat liet zich van de stapel wol glijden en liep snel weg.

‘Wij moeten er ook vandoor,’ zei Yoessoef. ‘Als we niet vóór het eten de paarden hebben verzorgd, geeft vader ons ervan langs.’

Yoessoef verscheen gewassen en geboend aan het avondmaal. Hij droeg een witte, katoenen kaftan met wijde mouwen die aan de uiteinden met rood draad waren geborduurd. Om zijn middel droeg hij een rode, wollen sjerp. Zijn kleren waren smetteloos, maar zijn ogen waren rood en zijn neus dik. Ibn Joemai, de Joodse arts van de familie, had hem verzorgd. De behandeling was erger geweest dan zijn verwondingen. Eerst had Ibn Joemai Yoessoefs neus rechtgezet, terwijl hij mopperde over de gevaren van het polospel. Daarna moest Yoessoef *kunnab*-bladeren roken tegen de pijn en om de zwellingen te verminderen. Hij was nog maar nauwelijks uitgerookt toen Ibn Joemai Yoessoefs neus van binnen en van buiten had ingesmeerd met een giftig uitziend zalfje dat naar rotte eieren rook. Volgens de arts zou dit middeltje infecties voorkomen. Het zou in ieder geval voorkomen dat Yoessoef van de maaltijd zou genieten.

Ter ere van hun gast was het mooiste tapijt op de vloer van de eetkamer gelegd. Het was gemaakt van zacht geitenhaar op een scheuring van wol, met rode bloempatronen en witte sterren tegen een gele achtergrond. De kamer was verder helemaal verstoken van decoraties, behalve de lage tafel die in het midden stond en waaromheen met wol gevulde kussens van saffraangele katoen lagen. Yoessoef ging op zijn plek zitten, halverwege de tafel, tegenover Selim. Rechts van hem zat Toeran, tegenover hun vader, en Shirkoeh zat aan het hoofdeinde.

Links van Yoessoef zaten Zimat en Yoessoefs moeder, Basimah. Ze was een oudere, vollere versie van Zimat en nog steeds mooi ondanks de eerste grijze haren in haar lange, zwarte haar. Normaal gesproken zou ze niet in aanwezigheid van een mannelijke gast aan tafel zijn verschenen, maar Shirkoeh was familie.

De maaltijd die Basimah en haar twee keukenmeiden ter ere van Shirkoeh hadden bereid, overtrof haar toch al zo hoge maatstaven. Knapperig, versgebakken pitabrood en een dipsaus van geroosterde aubergine met walnoten werden gevolgd door een goddelijke stoofschotel waarin abrikozen en mooie stukjes lamsvlees volmaakt met elkaar in evenwicht waren. Yoessoef zuchtte. Het was zijn lievelingsgerecht, maar dankzij Ibn Joemai smaakte alles naar rotte eieren. Yoessoef besteedde verder geen aandacht aan het eten en luisterde naar Ajjoeb en Shirkoeh, want hij wilde dolgraag weten of hij met zijn vader mee zou gaan naar Damascus. Maar terwijl de stoofschotel gevolgd werd door linzen en gebraden lamsvlees, spraken Ajjoeb en Shirkoeh alleen over alledaagse onderwerpen, zoals de oogst, de omvang van de kuddes en het tribuut van dat jaar.

Maar eindelijk, nadat de laatste schotel was afgeruimd en de bedienden kommetjes met zoet sinaasappelsap hadden gebracht als verfrissing, schraapte Yoessoefs vader zijn keel en klapte hij tweemaal in zijn handen om ieders aandacht te krijgen. 'Shirkoeh heeft verontrustend nieuws gebracht. De Franken zijn een tweede kruistocht begonnen. De koning en koningin van Frankrijk kunnen nu iedere dag aan land gaan in Antiochië. Misschien zijn ze er zelfs al.'

'Allah helpe ons!' riep Basimah uit. 'Dat betekent oorlog.'

'Dat betekent het zeker,' beaamde Shirkoeh. 'En we zullen alles op alles moeten zetten om terug te slaan. Volgens onze spionnen hebben de Franken honderden ridders met van die vervloekte strijdrossen. We zullen ieder zwaard nodig hebben dat we kunnen vinden.'

'Ik zal meevechten!' riep Yoessoef. 'Ik ben groot genoeg.'

Basimah fronste, maar Shirkoeh moest lachen om het enthousiasme van de jongen. Ajjoebs gezicht was een ondoorgrondelijk masker toen hij met zijn harde, grijze ogen naar zijn zoon keek. Yoessoef zat rechtovereind en beantwoordde de onderzoekende blik van zijn vader. Uiteindelijk knikte zijn vader. 'Ieder moet zijn steentje bijdragen. Daarom moet ik naar Damascus. Morgen ver-

trekken mijn mannen en ik naar de stad. Toeran en Yoessoef gaan met ons mee.'

Yoessoef kon zijn vreugde niet verbergen.

'Toeran en Yoessoef gaan... niet... mee!' zei Basimah. Met ieder woord steeg haar stem een octaaf. 'Je neemt mijn zonen niet mee om ze te laten afslachten door die barbaren.'

'Vrede, vrouw,' antwoordde Ajjoeb kalm en rustig. 'Je vergeet je plaats.'

'Nee, man. Jij vergeet de jouwe. Het is je plicht je zonen te beschermen, maar toch wil je ze als lammeren naar de slacht brengen. Wil je soms dat ze gevangen worden genomen en slaven worden? Dat ze tussen de ongelovigen opgroeien?'

'Onze zonen zullen niet gevangen worden genomen. Ik neem ze niet mee om te vechten, maar om ze te leren hoe oorlogen worden gevoerd. Ze moeten onze vijand leren kennen.'

'En als Damascus valt, wat dan? De Franken zijn wilden. God en genade betekenen niets voor ze. Ze kennen alleen bloed en het zwaard. Ze hebben mijn vader, mijn moeder en mijn broer vermoord. En ze...' Het schaamrood steeg haar naar de kaken en ze keek de andere kant op. 'Ze hebben vreselijke dingen gedaan. Ik kan niet toestaan dat ze mijn jongens vermoorden!'

'Als Damascus valt, zijn je zonen nergens veilig,' zei Shirkoeh vriendelijk. 'Je kunt ze niet altijd blijven beschermen, Basimah.'

Basimah wilde hem van repliek dienen, maar Ajjoeb hief zijn hand op en dwong haar te zwijgen. 'Ik zweer dat Toeran en Yoessoef niets zal overkomen. Ze zijn ook mijn zonen.'

Basimah boog het hoofd. 'Goed dan,' zuchtte ze. 'Kom, Zimat. We moeten aan de slag. Laat de mannen rustig verder praten.'

Ze stond op en nam Zimat mee, maar ze bleef even staan in de deuropening. Basimah wendde zich met tranen in haar ogen tot de mannen en zei: 'Je hebt het beloofd, Ajjoeb. Je brengt mijn kinderen heelhuids terug.'